

Jean Goga
nr

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

Joga

BCU Cluj Central University Library Cluj

ANUL X No. 33
12 OCTOMVRIE 1930

Joga

In acest număr: La o nouă răsărire de „Țara Noastră”; Te duci, Primăvara, Povară, Desfătare, Prieag poezii de Mihai Novac; Din efectele legii administrative de I. Lupaș; Basmul cu consecvența d-lui Iuliu Maniu de Virgil P. Râmniceanu; Istoricul județului Timiș de P. Nemoianu; Evenimentele din Cadrilater de N. Mușat; Votarea uniunii Transilvaniei cu Ungaria de Iosif Hodoș; Cronica politiceii externe: Dictatura regelui Alexandru de V. P. R.; Cronica politiceii interne: Lichidarea, Succesiunea de A. H.; Gazeta rimată: Parabola capului de Ion Cămașe-Lungă; Insemnări: Guvernul și partidul, De ce sunt datori țării, D. N. Iorga și Ardealul, In robia minciunii, Unul care lipsea, Despre evrei. etc. etc.

Joga

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. REGINA MARIA No. 35

32 PAGINI

UN EXEMPLAR 10 LEI

Țara Noastră

La o răspântie nouă

O primejdioasă experiență politică, ai cărei triști eroi au reușit să turbure pentru câțiva vreme mersul firesc al treburilor obștești în România-intregită, se sfârșește în dezastru și ridicol. Căderea fără revenire a dlui Iuliu Maniu nu înfățișează numai lichidarea unui caz personal, ci falimentul definitiv al unei răfăciri colective, pe care noi de aproape zece ani o combatem în paginile acestei reviste.

Absurda legendă Iuliu Maniu a murit pentru totdeauna. Faimoasa sa ladă goală s'a deschis în văzul tuturor. Țara, tămăduită de vedenii, s'a trezit la realitate. Desbrăcat de nimbul fals al unor însușiri închipuite, pus să-și fină făgăduielile și să-și dovedească posibilitățile creiatoare, fostul președinte al Consiliului dirigent a apărut atât de gol, atât de fals și atât de becnic, încât cei amăgiți și-au dat seama, dintr'odată, de teribila eroare în care căzuseră.

Un idol putred s'a destrămat. Cifitorii noștri au fost martorii de fiecare săptămână ai luptei pe care am dat-o pentru a-l răsturna de pe pedestalul minciunii, unde se cocoșase. Ar trebui, deci, să ne declarăm mulțumiți, să încercăm chiar un simțământ de mândrie răzbunată, și să ne trâmbițăm biruința finală. Ce-am scris noi, oare, despre d. Iuliu Maniu, și nu s'a adevărit? Toți cei, cari bănuiau că suntem împinși de resortul urei, toți cei cari socoteau că suntem nedrepți, toți cei cari se îndoiu de cuvântul nostru, trebuie să recunoască astăzi, oarecum pocăiți, că niciodată săgețile noastre n'au greșit ținta, și că oglinda pe care am pus-o înaintea fostului avocat al consistoriului din Blaj nu i-a deformat figura nicio clipă.

Nu ne gândim, însă, numai la satisfacțiile noastre personale, în momentul când adversarul se găsește cu amândoi umerii la pământ.

Frământarea noastră a fost mai sus. Militând împotriva aparițiilor nesănătoase din viața politică a Ardealului pentru a face să triumfe ideea consolidării feminine a statului român în cadrul largitelor sale hotare, am crezut că slujim interesele superioare ale dezvoltării noastre naționale.

De aceea, înregistrând cu tot sângele rece necesar încheierea carierei politice a dlui Iuliu Maniu, măsurăm toate consecințele evenimentului și înțelegem să tragem toate concluziile normale.

Șeful decapitat al guvernului de ieri n'a fost o apariție izolată, nici n'a reprezentat o aventură pe cont propriu. El a fost expresia tipică a unei asociații mai complicate, care s'a născut din desorientarea corpului electoral, a trăit din demagogie iresponsabilă și se destramă sub povara unor frivole promisiuni neîndeplinite. Fără partidul național-tărănist, fenomenul Iuliu Maniu n'ar fi putut exista!

După legile logicii cele mai elementare, partidul ar trebui să împărtășească destinul șefului. S'ar părea, însă, că o legiune întreagă de șoareci se pregătesc să-și salveze integritatea pielei, părăsind în grabă corabia gata să se scufunde din pricina cârmaciului nepriceput.

Partidul național-tărănist își închipuie, că s'ar putea desolidariza de dl Iuliu Maniu, refăcându-și virginitatea sub aripa protecție a cămășii dlui Ion Mihalache. Toți profitorii unei cârmui nepricepute, toți profesioniștii unei opere de amăgire a mulțimii, toți marii proprietari de voturi acum scăpătați, sunt gata să înjunghie țapul ispășitor, ca să rămână mai departe la cârmă, folosind aceleași metode de secătuire a avuției naționale, punând în linie aceiași oameni și păstrând aceleași apucături, cari au împins România-întregită până pe marginea prăpastiei și au exasperat toate clasele producătoare ale țării.

Ar fi cu puțință o asemenea comedie?

În clipa când scriem aceste rânduri, criza se găsește în toiul ei. Nu știm în ce fel se va deslega. Pentru uzul gazetelor zilnice, dl Octavian Goga a făcut aceste declarații:

— „Cred că criza se va desfășura normal ținându-se seama de situația extrem de grea, în care se găsește țara după o guvernare catastrofală. Sper, că va fi aleasă soluția, care prezintă mai multe garanții pentru o repede și radicală schimbare a lucrurilor. O nouă formațiune național-tărănistă, după decapitarea politică a șefului, o înghiebare numai din zeii minori, tovarășii de până eri ai falimentului fraudulos? Ideia mi se pare cam grotescă; a tăia capul și a lucra cu restul. Politicește mi se pare cu totul inoportună, mai întâi fiindcă prelungeste o prăvălire tragică a vieții de stat și al doilea, fiindcă-mi reamintește cunoscutul adagiu de înțelepciune populară: a cădea din lac în puț.“

Liniiștii așteptăm desnodământul, la o răspântie nouă, convinși că desfășurarea evenimentelor nu se va opri în loc. După izgonirea dlui Iuliu Maniu urmează dizolvarea Parlamentului și sfârșitul definitiv al aventurii național-tărăniste.

„TARA NOASTRĂ“

Te duci

Ca mâine pleci iar, pasăre pribeagă,
Te iau în brațe necuprinse zările.
Privesc în urma ta, ființă dragă,
Cum mi te smulg vederii depărtările...

Rămân la țărnul vitreg al durerii
Și-ți fâlfâi din năframa despărțirilor,
Rămân sub baldachinele tăcerii,
Ostatec pe viață, amăgirilor.

Primăvara

Mi-e sufletul un crâng înmugurit,
Cireș în floare=abia purtând povara,
Privighetori azi noapte au venit,
Dar n'a venit într'insul primăvara.

Çi inima de=odată=mi dă un semn.
Cum stau gustând din clipele=asteptării
Te văd venind, și sufletu=mi îndemn:
— S'o 'ntâmpinăm, sunt pașii primăverii...

Povară

Inchide ochii, pune-le zăvor ;
Privirile sunt condamnări la moarte.
Aceleași raze negre iar mă dor
Acum când sunt de fine-așa departe.

Aceiași ochi vicleni și prea cuminți
Mă urmăresc ori unde mă voi ducē —
Osânda mea, vă voi purta fierbinți
Cum și-a purtat Isus povara=cruce.

Desfătare

Flămânelor priviri din ochii mei
Le-am dat nesăfioasa desfătare,
Să te privească 'n plin și cu temeii
Ca pe un drag și rost al lor mai mare.

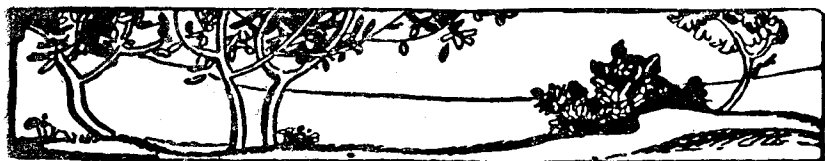
Și s'au supus îndemnelui cu jind,
Să bea setos din urna cu răcoare.
De-atunci în ochii tăi mereu privind
M'am prăbușit adânc ca 'ntr'o vâltoare.

Pribeag

Când am pornit la drum cu dorul vag,
Călăuzit de 'ncrederea în tine,
Și-un firicel de iarbă mi-era drag
Și spinii sub picioare mi-erau bine.

Dar steaua s'a ascuns și-am pribegit
Căutând zadarnic printre ceață farul;
De-atunci în viață eu am rătăcit
Și zilelor le simt întreg amarul...

MIHAI NOVAC

Din efectele legii administrative

Rugat de un număr însemnat de fruntași din satul meu natal, să le dau câteva lămuriri privitoare la noua lege administrativă și la posibilitățile ei de aplicare, am ținut la 8 Septembrie 1929 o conferință în sala festivă a școlii din Săliște arătând că autorii acestei legi (dd. Stere și Mirto) împreună cu patronii lor (dd. Vaida și Maniu) au dat un examen din cele mai slabe și mai primejdioase la întâiul prilej, ce li s'a oferit pentru a pune la încercare mult trâm-bițata lor pasiune de reformatori radicali ai României întregite.

Am arătat atunci, că nu din grija intereselor superioare ale noului stat român au izvorit dispozițiunile haotice ale acestei legi, ci din grija excesivă a unor mărunte și meschine interese de partid.

Era și este lipsită de orice temei afirmățiunea cuprinsă în expunerea de motive, că ea ar fi izvorit din dorința „de a da țării o organizație administrativă superioară“. Cercetând urmele acestei pretense superiorități, nu le-am putut găsi nicăiri. Nici în vreo aparență de originalitate, întrucât însiși autorii arată în expunerea de motive că presiunea realității le-a înfrânt „avântul spre originalitate“ punând fantaziei lor legislative „cele mai stricte îngărđiri“. Nici în unitatea concepției, nici în consecuența logică a principiilor. Insemnează oare unitate de concepție admiterea membrilor de drept în consiliile județene și urbane, dar izgonirea lor din cele rurale, unde prezența unor oameni pricepuți ar fi fost mult mai necesară? Sau este consecuență logică în faptul de a fi introdus principiul guvernării directe — principiu combătut de consiliul legislativ — în satele mici și prăpădite, cu populație sub 600 suflete, refuzându-l însă celor mai mari și mai dezvoltate?

Dacă nu se poate găsi în textul legii nici originalitate, nici unitate de concepție, nici consecuență logică, strigă în schimb din mulțimea articolelor ei tendința de a face din organizarea administrativă a României întregite un fel de *tabula rasa*, spre a împlini voia nepotului Romulus.

Am arătat apoi, că aplicarea acestei legi va pune sarcini noi asupra contribuabililor, prevăzând diferite articole — taxe speciale „în folosul satului, al administrațiunilor locale și al statului“. Insuș consiliul legislativ a arătat în referatul său, că aplicarea acestei reforme administrative va fi prea costisitoare. Iar un tablou special pregătit

prin organele ministerului de interne preciza un plus de cheltuieli administrative de peste 2 miliarde și jumătate. Șeful guvernului a afirmat în fața consiliului de Regență, că bugetul cheltuielilor administrative va fi redus prin aplicarea acestei reforme. Dar când Regenții l-au poftit să dea, în privința aceasta, o asigurare în scris, el a ezitat.

Am arătat în sfârșit, că prin dispozițiile acestei legi aparatul administrativ al țării nu se simplifică, cum ar fi fost de dorit, ci se complică și îngreuiază excesiv. Cetățenii necăjiți vor alerga de geaba pe drumul Clujului, Timișorii, Chișinăului, etc., pentru ca de acolo să pornească spre București și iarăș îndărăt spre Cluj, Timișoara, Chișinău, etc. În loc de un drum spre capitala țării vor face câte 2—3 drumuri împreunate cu cheltuieli mari și cu pierdere de timp. Dacă s'ar fi urmărit în adevăr scopul laudabil al descentralizării administrative — și nu acela condamnat al așezării unor vătafi de voivoci în scaunele de miniștri provinciali — el s'ar fi putut atinge pe o cale mult mai netedă și mai puțin întortocheată: lărgind anume în mod rațional atribuțiunile organelor și corporațiunilor județene, făcând pe prefecți neatârători de frământările politice, impunându-le numai rolul de administratori buni și conștiințioși.

Dar legea aceasta, care ocrotește excesiv pe directorii ministeriali locali, investindu-i cu drepturi mai vaste decât ale oricărui ministru din guvernul central, e foarte vitregă tocmai cu prefecții, a căror „atoputernicie“ vrea s'o surpe definitiv, după cum se vede chiar din cuvintele expunerii de motive: „trebuie să dispară prefectul atoputernic“. — De aceea i s'a lăsat numai rolul de președinte al comisiei administrative județene cu menirea să coordoneze activitatea diferitelor servicii, iar întreagă administrația județeană e încredințată președintelui delegației permanente. Prefectului i-a rămas doar dreptul să asiste la ședințele delegației și să „poată ataca pe căile stabilite de lege încheierile ei“. Articolul 268 alin. 4 anticipează chiar, în mod inoportun, o vădită lipsă de încredere tuturor prefecților actuali și viitori, întrucât „în caz de conflict între organele autonome și vre-unul din serviciile centrale, președintele delegațiunei județene e obligat a raporta, oșebit de prefect, directorului ministerial“...

Aceste dispoziții au îndemnat pe prefectul din Botoșani, profesorul Irimescu, să se prezinte la ministerul de interne, arătând că în timpul de față prefecții nu mai au nici o autoritate, toate atribuțiile lor fiind de fapt trecute asupra președintelui delegației permanente, care *din umbră* face și desface totul. Dacă această situație nu va fi remediată în scurt timp, d. Irimescu a amenințat că toți prefecții din Moldova „*solidarizându-se vor demisiona în bloc*“...

Cu mult mai vitreg au fost tratați notarii (secretarii) comunali, trecându-i din categoria funcționarilor de stat în aceea a slujbașilor aleși și plătiți din „lada“ satului. Mulți dintre ei au ajuns pe drumuri cu familiile lor, ca niște victime deplorabile ale mulțimilor agitate cu cele mai nechibzuite lozinci demagogice.

Pentru a se vedea efectele nenorocite ale acestei legi și ale încurcării și nepriceperii, instalate prin fostul doctor dela Karlsbad la conducerea ministerului de interne, va fi de ajuns să cităm un singur caz, asemenea căruia s'ar putea cita zeci și sute din toate județele.

Spre a nu fi însă bănușiți, că scriem lucruri necontrolate, vom cita cazul acesta dintr'un act oficial, anume dintr'un „Proces verbal dresat la 5 Septembrie 1930 în sesiunea extraordinară a consiliului județean Târnava-Mare, ținută în sala festivă a palatului județean, cu asistența d-lui prefect dr. Dionisie Moldovan“. Iată cum este înfățișat cazul acesta în procesul verbal din „Monitorul județului Târnava-Mare, nr. 25, pag. 6:

„Președintele comunică, că a intrat o interpelație a d-lui consilier dr. Ludovic Folbert, în care cere deslușiri, că:

1. În care comune nu este încă ocupat postul de notar prin alegere?

2. Care este motivul că posturile de notari în diferite comune încă nu sunt complectate?

3. Dacă este adevărat că primăriile comunale primesc dela centru (contrar ordonanței ministeriale) îndrumări de a comanda gazete și de a cumpăra bilete de loterie.

Președintele consiliului județean roagă pe dl. președinte al delegațiunii, să dea deslușirile cerute.

Dl. președinte dr. Simion Balint, declarându-se mulțumit, că i s'a dat ocazie de a lămuri o temă așa de însemnată, cum este chestiunea numirii notarilor comunali, comunică că legea transformând postul de notar comunal dintr'un post de stat într'un post comunal, al cărui titular se numește și se plătește din partea comunei, n'a luat nici o dispoziție mai de aproape în chestie, așa că notarii au rămas așa zis *in vânt*. Ministerul de interne și directoratul ministerial local, voind a soluționa chestiunea notarilor în așa fel, că notarii numiți definitiv să fie preluați în număr cât mai mare din partea comunelor în care au funcționat până acum, au eliberat ordonanțe în spiritul acesta; văzând însă mai târziu că ordonanțele acelea nu sunt executabile, le-au modificat prin diferite ordonanțe, cari în parte fiind în contradicere una cu alta, au produs un *adevărat haos în chestiunea notarilor*, multe comune trebuind a proceda de două ori, de trei ori la numirea notarului, ca să se conformeze întocmai ordonanțelor primite“.

Iată, cum justifică însăși organele prăbușitului guvern toate afirmațiunile, ce am făcut în menționata conferință înainte cu un an de zile adăugând chiar termeni mai grei decât aceia, prin care conferențiarul din 1929 arăta, cât de slab și nenorocit a fost cel dintâi examen legislativ al celor mai primejdioși demagogi ce s'au pomenit decând există Țara Românească.

CertIFICATELE date d-lui Maniu nu numai de d. Stere, ci și de proprii săi prefecti și președinți de consilii județene sunt fără precedent în analele politice ale României.

I. LUPAȘ

Basmul cu consecvența dlui Iuliu Maniu

— Tribulațiunile unui șef de partid —

Ne-a fost dat să auzim, pe vremuri, din gura multor oameni, în special dintre acei cari nu fac politică militantă, că orice s'ar zice, consecvența dlui Iuliu Maniu în scopul pe care l'a urmărit și, în mod efemer l'a atins după opt ani de luptă, rămâne demnă de admirat.

Toți cei cari credeau astfel socoteau, că dl Iuliu Maniu, democrat hotărât în convingerile sale, și-a trasat intrând în politica țării românești *un plan de luptă*, pe care l'a urmat neclintit, în linie dreaptă, până la izbânda finală: chemarea sa în fruntea treburilor publice.

În privința convingerilor politice ale șefului partidului azi la guvern, credem, că după aproape doi ani de cărmuire, nici cei mai naivi dintre foștii și actualii săi admiratori, — dacă mai există dintre aceștia, — nu mai pot conta pe democrația înfrâmbată altădată în opoziție. Din acest punct de vedere, desigur că nu există nicio îndoială. Actualul regim seamănă cu două picături de apă cu orice alt regim reacționar, neschimbându-și întru nimic sistemul de guvernare (mai este oare nevoie să numărăm călcările de legi sau abuzurile de care s'a făcut vinovat guvernul Maniu?), și continuând să domnească, ca și în trecut, arbitrarul și voința autocratică a celor instalați la cârmă.

Dar ce este cu planul dlui Iuliu Maniu? Politica nefiind decât un război, — cu alte arme, decât cele de foc, — se poate oare spune că d. Iuliu Maniu a avut, ca orice general care pornește pe

câmpul de bătae, un plan de luptă? Urmat-a de-a o linie dreaptă pe arena politică? Ca să putem răspunde la această întrebare să examinăm fazele care au dus la întronarea așa zisei democrații. În Decembrie 1918, când a fost așezat în fruntea Consiliului dirigent, dl Iuliu Maniu, trebuie să recunoaștem, avea un asemenea plan și anume de a face din partidul național, un instrument politic regional, cu ajutorul căruia să guverneze, fără întrerupere, Ardealul.

Acest plan însă a trebuit să fie în curând părăsit, pentru că dl Octavian Goga, urmat de alți fruntași ardeleni de seamă, s'a opus executării lui, considerându-l nu numai imoral, dar și dăunător din punctul de vedere românesc. *Imoral*, pentru că însemna colaborarea cu toate guvernele ce urmau să se perindeze la conducerea țării. În adevăr, colaborarea, azi cu un guvern democrat, mâine cu unul conservator, poimâine, poate cu unul social-democrat, nu putea însemna decât o complectă lipsă de orice scrupul etic. *Dăunător*, pentru că înfăptuindu-se unirea politică, se cerea acum să se realizeze sudura sufletească între diferitele provincii ale țării. Or, *izolarea* Ardealului întreg nu putea decât să aibă un efect contrar, amânând *sine die* apropierea între diferitele ramuri ale națiunii românești.

De aceea, dl Octavian Goga, a cărei superioară preocupare era tocmai strângerea legăturilor între românii de dincoace și de dincolo de Munți, s'a pus de-a curmezișul proiectelor dlui Iuliu Maniu. Planul inițial a fost, deci, abandonat, și dl Iuliu Maniu, după lungi tergiversări și sovăeli, și-a întocmit un al doilea.

Acest al doilea plan cuprindea, ca punct principal, colaborarea, nu fuziunea, cu *unul*, indiferent cu care din partidele din vechiul Regat, spre deosebire de planul cel dintâi, care prevedea colaborarea pe rând cu toate partidele. Firesc ar fi fost ca, după colaborarea la guvern cu fărăniștii și cu partidul de sub prezidenția dlui N. Iorga în iarna anului 1919—1920 și după colaborarea în opoziție contra guvernului Averescu în anii 1920—21 cu aceleași partide, privirile dlui Iuliu Maniu să se îndrepte spre ele, de care ar fi trebuit să-l lege, pe lângă camaraderia luptelor comune, prefinsa democrație de care făcea paradă în orice ocaziune.

Dar, nu. Dl Iuliu Maniu își îndreptă privirile aiurea, pentru că în programul său mai avea un al doilea punct, acela de a veni cât mai de grabă la cârmă. Se adresa, deci, liberalilor, cari în Ianuarie 1922 fuseseră aduși la guvern și puteau, prin urmare, să-i cedeze o partinică măcar din puterea lor.

Tratafivile începură. Înțelegerea principială se făcu repede, pentru că între *reacționarul* partid liberal și *democratul* partid național, mai bine zis între șefii acestor două partide, nu exista nici o controversă asupra principiilor de guvernământ ce urmau să fie aplicate. Ambii căzuseră de acord asupra tuturor punctelor de program. N'au putut însă să se înțeleagă asupra *împărțirii locurilor*. Pertractările s'au rupt pentru câteva scaune în Senat, pe care dl

Iuliu Maniu le cerea în plus peste acelea ce-i acorda primul-ministru de atunci, răposatul Ion I. Brătianu.

Rămânând din nou în opoziție, șef al unui partid regional, cu ajutorul căruia începuse să-și dea seamă că nu va putea să cucerească puterea, dl Iuliu Maniu și-a făcut un al treilea plan, acela de a fuziona cu unul din partidele existente, pentru a-și transforma instrumentul său insuficient de luptă, în partid regnicolar.

Era ideea propusă încă din 1919 de dl Octavian Goga, pe care o relua acum, după patru ani, șeful partidului național. Însă ce face dl Iuliu Maniu? Pe care partid îl alege? Fără să ar fi fost, iarăși, să se adreseze partidelor cari, făcând paradă de democrație, i-au fost tovarășe de luptă până eri, în primul rând partidului țărănesc și partidului dlui N. Iorga. Dlui Iuliu Maniu însă nici prin gând nu-i trece așa ceva, și se adresează *resturilor* unui partid în descompunere, unui partid cu renume odinioară prin calitățile extraordinare ale șefului său, Take Ionescu. Pentru moment însă partidul, după moartea șefului, se afla în plină lichidare.

Explicația este simplă. Partidul țărănesc era un partid mai puternic, având organizațiuni, nu numai în vechiul Regat, în Basarabia și Bucovina, dar chiar în unele județe ale Ardealului, pe când organizația partidului național se limita la cele 22 județe din Ardeal, Banat și Maramureș. Ii era, deci, teamă dlui Iuliu Maniu, că, fuzionând cu țărăniștii, aceștia nu-i vor ceda conducerea, silindu-l să joace un rol secundar. Deci, a fuzionat cu țakıştii. A fuzionat cu ei, cu toate că, după concepția multor naționaliști și chiar a dlui Iuliu Maniu, vechiul partid conservator, fiind compus din latifundiași și bogătași, era *reacționar*.

Cu toate, că mai târziu, combinațiunei naționalisto-takiste s'a alipit și partidul dlui N. Iorga, întărit cu dl C. Argetoianu și cu acei cari alături de dsa dezertaseră din partidul poporului, nici acest al treilea plan n'a reușit, pentru că partidul, pe care l'a condus câțeva vreme în duet cu dl N. Iorga, dacă era destul de tare în Ardeal, nu era puternic în celelalte regiuni ale țării.

În 1926, plecând liberalii dela putere, naționaliștii și țărăniștii fiind încă desbinați și prezentându-se separați și cu liste deosebite în fața Suveranului, dl general Averescu a fost chemat să ia succesiunea, răzbuindu-se astfel calculului egoist al dlui Iuliu Maniu. *Abia atunci* și-a dat d-sa din nou seama că greșise și cu acest al treilea plan, pornind în căutarea unui al *patrulea*, mai bine zis revenind la cel de al doilea, propunând, la fel ca în 1922 liberalilor, o colaborare naționalistă guvernului Averescu.

Nereușind nici această combinație, s'a resemnat, în sfârșit, și pentru a nu pierde definitiv terenul, a făcut în Septembrie 1926 ceeace trebuia să facă dela început: a fuzionat cu țărăniștii, cu ajutorul cărora, după alți doi ani de luptă, a reușit, în sfârșit, să cucerească puterea. Acum, și această tovarășie se găsește în ajunul

lichidării. Ultimul plan al dlui Iuliu Maniu a dat greș. Ne găsim la finalul tribulațiilor fostului președinte al Consiliului dirigent.

* * *

Aceasta a fost, în linii scurte, istoria zig-zag-urilor dlui Iuliu Maniu. Linia dreaptă pe care credeau admiratorii dsale că a urmat-o întru izbânda democrației, a avut deci foarte multe cotituri, când spre dreapta, când spre stânga, după împrejurări și conjuncturi. Din politica dsale a lipsit în primul rând claritatea de viziune a tuturor oamenilor politici, cari au un țel moral și știu ce vor. Nu că dl Iuliu Maniu nu știa ce vrea — idealul său era să ajungă și cât mai curând la cârmă — însă nu știa pe ce cale să apuce, ca să-și ajungă țelul. A orbecăit, deci, în întuneric, bătând când la o ușă, când la alta, pipăind când într'o parte, când într'alta, ca orbul care până la urmă a găsit și el Brăila. Pe aceeșă cale a ajuns și dl Iuliu Maniu la putere.

Iar ceea ce a făcut cu ea, nu mai avem nevoie s'o spunem acum, după ce cariera sa politică se poate socoti încheiată.

VIRGIL P. RÂMNICEANU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Istoricul județului Timiș

Camera agricolă din Timișoara a luat laudabila inițiativă de a edita monografia agricolă a județului Timiș, o lucrare nu numai utilă, dar de o importanță capitală pentru acest colț de pământ, și chiar pentru întreaga noastră politică generală.

Imprejurări speciale ale vieții noastre de stat ne-au împiedicat să facem un minuțios inventar politic, social și economic al patrimoniului dobândit prin pacea dela Trianon, astfel încât opera de guvernare românească, în prima decadă a libertății noastre naționale, s'a mărginit la ștergerea nedreptăților din trecut, scoase în evidență de legiuirea ungară sau de strigătul de durere al celor oprimați până aci. Guvernarea aceasta nivelatoare — cum am putea-o numi — era deci impusă de nevoi presante, comprimate veacuri dearândul și care se cereau a fi soluționate fără cercetări migăloase, dar mai ales fără zăbavă și, implicit, fără metodă strict științifică. De aceea, mai toate legile votate în acești ani au un caracter revoluționar, tinzând spre o prefacere cât mai neîntârziată. Așa se explică radicalismul reformei agrare, electorale, etc., cărora, dacă împrejurările ne-ar fi îngăduit, mai târziu le-am fi dat, poate, o altă soluționare.

Camera agricolă din Timișoara, prin inițiativa ce a luat, vrea să ne amintească, probabil, că' epoca quasi-revoluționară a trecut și că, de aci înainte, va trebui să primeze metoda despre care se știe, că în domeniul lucrurilor materiale începe cu un inventar al bunurilor de care dispunem, în speță al bunurilor agricole. Acest inventar ne va indica cu o precizie aproape matematică programul ce urmează a fi îmbrățișat în viitor.

Dar Camera agricolă din Timișoara, plănuiind înregistrarea amănunțită a bunurilor agricole din regiunea sferei sale de activitate, a rezervat primul capitol pentru istoricul județului Timiș, oferind sub-

semnatului sarcina și onoarea de a-l scrie, un capitol căruia dintru început i se opun două dificultăți: una de justificare și alta de natură redacțională.

Se va crede, poate, că istoricul județului, încadrat în aparență într-o lucrare de gen străin, va fi menit să facă propagandă națională, fie printre cetățenii de profesie agricolă cuprinși între hotarele țării noastre, fie numai pentru a legitima actele noastre de stat de până aci, prin înșirarea nedreptăților fără număr ce ni s'au făcut în decursul vremii.

Mărturisim deschis, că este departe de noi un asemenea gând. Mai întâi, fiindcă statul român nu are nimic să-și reproșeze sub acest raport și, prin urmare, nu are nevoie nici de vreo justificare. Al doilea, fiindcă sub raport politico-juridic, reforma noastră agrară a dat examenul, în două rânduri (în procesul coloniștilor și al optanșilor unguri) în fața Societății Națiunilor, suprema instanță internațională, și cu acest episoed, pentru noi chestiunea este definitiv închisă.

Alta trebuie să fie deci, justificarea faptului că, o monografie agricolă este precedată de istoria județului respectiv, și anume: legătura reală și neîntreruptă dintre istorie și pământ, căci nepotrivirea acestor două lucruri este numai aparentă. Mai cu seamă, nu se pot despărți acestea în ce privește trecutul teritoriilor ce au aparținut coroanei sf. Ștefan, pentru că — după cum spune Ágoston Péter* — „vechea istorie a Ungariei este istoria averii nemișcătoare“, adică istoria pământului propriu zis, iar nu a nașiunilor care l-au locuit și muncit. Unele din instituțiile medievale, — adevărat, de minimă importanță, — se mai pot vedea și astăzi la proprietățile țărănești și, prin urmare, în interesul evoluției agrare viitoare, au și ele dreptul la înregistrarea preconizată. Fără a le cunoaște mai de aproape, ne-am expune din nou să ne lipsim de avantajile metodei, deși acestea nu mai au un caracter de urgență atât de pronunțat. Firește, amănuntele de această natură cad în sarcina redactorilor speciali, mie revenindu-mi doar înfățișarea cadrului istoric general.

Dificultatea de ordin redacțional este cu mult mai greu de învins. Cum o să scrii istoria județului Timiș, când nu avem nici o singură lucrare istorică, modernă și românească, în această direcție? Nu există nici măcar lucrări parțiale asupra acestui județ. Până în momentul de față nu avem decât câteva monografii asupra unora din orașe, care însă, nu pot fi utilizate în scopul nostru, deoarece orașele reprezintă o altă evoluție, o clasă socială care nu a fost legată de pământ. Noi, românii „am trăit... ca daci, în sate, iar nu ca romani, în orașe. Rezistând în Dacia împotriva tuturor venetnicilor, reînfrinzându-ne peste tot ținutul dacic, dăinuind în simplitatea, vitejia și neînfricarea țaranilor daci, — de abia azi, după optsprezece veacuri, ne putem iarăș gândi că suntem și romani“**.

* A magyar világi birtok története, Budapest, 1913, p. IX.

** Vasile Pârvan: Memoriale, București, 1923, p. 190.

Ar urma, deci, să recurgem la volumele maghiare, respectabile ca proporții și număr, dar foarte rezervate în ce ne privește, sau direct tendențioase. Inșiși autorii maghiari sunt nevoiți să recunoască acest adevăr, căci iată ce spune Ágoston Péter*:

„Istoriografia maghiară, în ciuda volumelor ei multe și abundente, nu servește decât scopuri educative. Scopul științific, adică descoperirea adevărului istoric, vine abia în urma acestui scop, cu totul secundar“. Iar mai departe: „În decurs de veacuri, în viața noastră politică nu au avut rol decât marii proprietari“.

Un alt istoriograf ungar, cel mai de seamă, Szekfü Gyula scrie**:

„În evul mediu, naționalitatea o determină înrudirea de sânge, legăturile politice și economice, limba pe vremea aceea constituia numai o anexă incidentală“.

Muțenia și tendențiozitatea istoriografiei maghiare pe deoparte, lipsa aproape totală a izvoarelor românești de alta, au făcut ca, — întrebuințând o expresie de alui Carlyle — „analele noastre să fie goale“.

„Stejarul crește pe făcute, în pădure, o mie de ani; numai în al miilea an, când pădurarul vine cu toporul, se aude un zgomot în singurătate; și stejarul dă veste despre el atunci când, cu un troznet ce se aude în depărtare, cade. Ce făcută era sădirea ghindei aduse pe aripa unui vânt călător! Iar când stejarul nostru a înflorit sau a dat frunze (evenimentele lui fericite), cu ce strigăte s'a anunțat aceasta? De abia un cuvânt de recunoaștere dela cel mai bun observator.“

Asemănarea aceasta alui Carlyle se potrivește de minune cu trecutul neamului românesc din aceste părți. Vreme de peste o mie de ani un întreg popor a muncit la secerișuri bogate și a suferit chinuri cumplite „despre care biata Istorie poate foarte bine să se întrebe, uimită, de unde a venit? Știe atât de puțin despre el și atât de mult despre ceea ce îl împiedeca, despre ceea ce l'ar fi făcut cu neputință“, — după cum spune același înțelept.

În asemenea împrejurări, firește, reprivind asupra trecutului, nu putem îmbrășișa înflorirea stejarului românesc din fiecare primăvară, sau întristarea lui din fiecare toamnă. Putem fi foarte mulțumiți, dacă vom reuși să arătăm, fie cât de palid, efectul marilor vijelii politice care i-au clătinat trunchiul ori i-au cinstit coroana, în decursul celor peste o mie de ani trăiți.

P. NEMOIANU

* Op. cit. p. VIII și IX.

** Három Nemzedék, Budapest, 1922, p. 91.

Evenimentele din Cadrilater

— Guvernul Maniu a trădat interesele macedo-românilor
în meschine scopuri electorale —

Interzicerea adunării de protestare împotriva barbariilor bulgarilor din Cadrilater, cu toate urmările ei regretabile: brutalizarea participanților și sfâșierea steagului societății „Cultul Patriei“, este un nou inel în lungul lanț de suferințe, pe care le îndură coloniștii macedoneni dela înscăunarea la putere a partidului național-țărănesc.

Aduși în țară pentru a întări elementul românesc din provincia din sudul Dunării și a forma astfel la granița spre Bulgaria, mereu amenințată de pretenții absurde asupra acestei provincii, o gardă puternică de apărare, ei s'au văzut maltratați de bulgari, persecutați de autorități și nedreptățiți de guvern.

Bulgarii îi urmăresc cu ura lor persistentă, și atitudinea lor devine din zi în zi mai provocatoare, cu cât sunt siguri de bunăvoința guvernului național-țărănesc. Această bunăvoință condamnable își are origina în cărdășia bulgaro-național-țărănistă, care a luat ființă prin d-l C. Anghelescu, azi subsecretar de stat, pe timpul când partidul acum la cârmă se afla în opoziție. Pe atunci, în lupta de a lua puterea cu orice preț și cu orice mijloace, oricât de dăunătoare statului și națiunii, partidul național-țărănesc a făcut apel la voturile bulgarilor, înregimentându-i în masă în organizațiile județene și servindu-se de ei în diferitele alegeri.

A fost, deci, natural ca, ajungând d-l Iuliu Maniu la prezidenția Consiliului, bulgarii să se simtă la largul lor în lupta ce o duceau împotriva coloniștilor macedoneni, știind că se bucură de înalta protecție a d-lui C. Anghelescu și implicit și de aceea a șefului de guvern. Au procedat în consecință, recurgând la mijloacele lor criminale cunoscute, prădând, schingiuint și ucigând, transformând acest colț de țară într'un adevărat iad, asemănător aceluia pe care îl

creiaseră tot ei, pe timpul stăpânirii turcești, în Macedonia. Ei nu urmăresc altceva decât să exaspereze pe coloniști, să-i silească să-și ia lumea în cap și să le lase lor terenul liber.

* * *

Barbariile bulgarilor, culminând deunăzi în lașa mutilare și asasinare a celor doi copilași macedo-români, ar fi putut și ar fi trebuit să servească guvernului d-lui Iuliu Maniu drept îndemn ca să denunțe tovarășia politică ce încheiasse.

Așa ar fi procedat, de sigur, orice partid care nu urmărește în acțiunea sa decât exclusiv meschine scopuri electorale. Partidul național-țărănesc însă a procedat cu totul altfel și, în Aprilie anul curent, cu prilejul alegerilor parțiale pentru un mandat de senator, a reînnoit acordul.

Cu acea ocazie, se ivise candidatura independentă a dlui Teodor Toșef, conducătorul mișcării bulgărești din Cadrilaxer, același care reprezentase în câteva rânduri pe bulgari în congresele minorităților naționale. Candidatura aceasta nu convenea însă dlui C. Anghelescu, subsecretar de stat, și prin urmare și guvernului Maniu, nu pentru că dl Toșeff era bulgar, ci pentru că nu făcea parte din organizația național-țărănistă. O izbândă a candidaturii Toșeff ar fi însemnat o lovitură dată prestigiului de mare elector a dlui C. Anghelescu, ceea ce d-sa nu putea să admită cu nici un preț. De aceea a pornit tratative pentru înlăturarea acestei candidaturi și pentru garantarea reușitei candidatului guvernamental Cristu Ștefanov, bulgar și acesta, însă înscris în partid.

Rezultatul acestor perfractări, la care a participat din partea bulgarilor, printre alții, însuși dl Teodor Toșeff, a fost că bulgarii au convenit să nu zădărnicească reușita candidatului național-țărănist, ci dimpotrivă s'o susție. În manifestul pe care l'a adresat partizanilor săi, dl Toșeff îi ruga să *nu-l voteze*, ci să-și dea voturile dlui Cristu Ștefanov, candidatul guvernului, deoarece dl subsecretar de stat Anghelescu a făgăduit solemn, că va satisface doleanțele populației bulgare și s'a obligat să modifice, încă în cursul trecutei legislaturi, ceea ce altfel s'a și întâmplat, legea referitoare la Dobrogea-Nouă, conform următoarelor principii:

1. *Se va acorda un nou termen tuturor ațelor ce nu și-au făcut la timp declararea de proprietate;*

2. *Se vor restitui proprietarilor toate sădirile și viile, ca nefăcând parte din terenurile agricole;*

3. *Se va permite imediata exploatare a pădurilor, rămânând ca proprietarii să-și alegă părțile lor;*

4. *Se vor restitui, sub formă de improprietărire, treimile acelorora ce au proprietăți până la 15 hectare;*

5. *Se va face comasarea generală pentru fiecare locuitor, pentru ca să nu mai fi risipire de tarlale ca astăzi și fărămișările de terenuri, atât de greu de muncit și de administrat;*

6. Se vor înființa Curți cu jurați pentru fiecare județ, spre a nu mai fi nevoiți locuitorii să se ducă la Constanța și vor fi suprimate toate diferențele de tratament aplicate Dobrogei-Noui, în comparație cu celelalte ținuturi ale țării.

* * *

Textul integral al acestui acord rușinos îl găsim în revista d-lui Elemér Jakabffy: *Glasul Minorităților*, care apare în Lugoj. El este însoțit de următoarea frază:

„Aceste promisiuni modeste le-a subscris și d. subsecretar de stat C. Anghelescu, unul dintre deputații județului“.

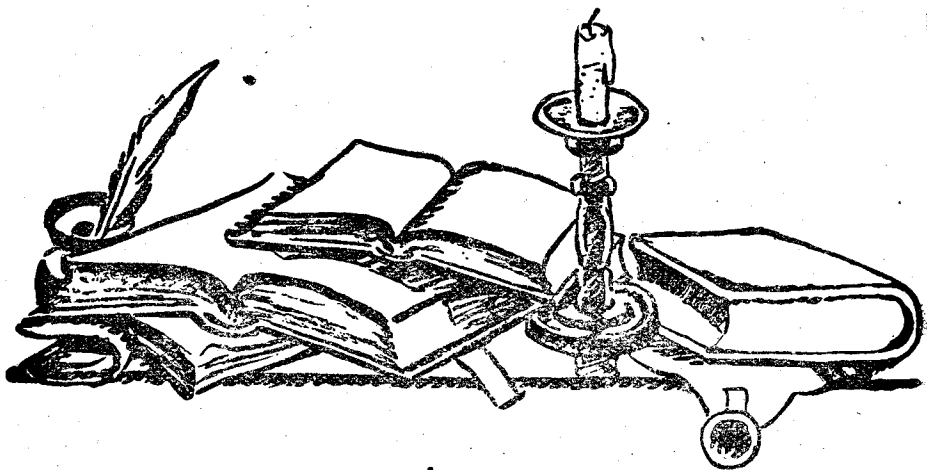
În schimbul acestor promisiuni, care au fost dealfel, după cum se știe, în parte realizate încă în trecuta legislatură prin modificarea legii Dobrogei cu toată opunerea cercurilor cu adevărat patriotice din țară, guvernul a obținut în alegerea dela 4 Mai voturile bulgarilor.

Neexistând posibilitatea unui dubiu asupra autenticității acestui acord, subscris de dl C. Anghelescu și ratificat de sigur de dnii Iuliu Maniu, ca președinte de consiliu, și de dl Al. Vaida, ca ministru de interne, se face dovada că, în schimbul a câtorva mii de voturi bulgărești, guvernul Maniu, prin dnii Maniu, Vaida și Anghelescu a vândut interesele de viață ale macedo-românilor identice cu interesele națiunii a trădat cauza națională.

N. MUȘAT

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Votarea uniunii Transilvaniei cu Ungaria*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Stradele Clujului erau cutierate de bande strigătoare: „Uniune sau moarte!“ Înaintea *redoute*-ului și pe sub ferestrele salei unde se țineau ședințele, asemenea mulțime și strigăte; poarta, pe sub poartă, pe treptele ce duceau la sală și sala chiar, îndesată, gema de sbierători: „Uniune sau moarte!“ Pretutindeni stindarde cu asemeni inscripțiuni.

Când, în sală, un deputat a citit rescriptul regesc, la citirea punctului al treilea despre „uniune“, mulțimea, auditoriul, care trebuia să asculte *in silentio*, a erupt în strigăte: „Uniune sau...“; și acest refren trecea prin ușile și ferestrele deschise ale salei la mulțimea de pe strade. Se auziau și strigăte impaciente ca: „Nu ne trebuie propozițiunea primă, nici a doua, ci numai a treia!“ Un alt deputat maghiar, poate pentruca să liniștească tumultul, în realitate însă cu altă intenție, zise: „E numai o greșală de peană, că uniunea s'a pus *tertio loco*“.

Dar, când un alt deputat a voit să vorbească la ordinea propozițiilor regeshi, mulțimea turba: „Uniune!“ Și când deputații sași cerură ca rescriptul să se desbată mai întâi în secțiuni, după uzul legal de până acum, că așa să poată studia chestiunea și să poată

* Extras din broșura *Românilor și Constituțiunile Transilvaniei*. Pesta, 1871: paginile 76—78.

vorbi în cunoștință de cauză, mulțimea urla: „Uniune!“ Și când un deputat de naștere român a cerut inarticularea națiunii române, mulțimea sbiera: „Uniune!“ Și când deputații săcui pretindeau ca, înainte de pertractarea uniunii, să se delibereze asupra gravaminelor săcuilor, masa auditorilor, totdeauna și de atâtea ori sbiera: „Uniune!“ În urmă, când un alt deputat cerea ca să se enunțe uniune necondiționată și numai decât; și când un alt deputat vorbea cu patimă, înverșunare și înfruntare asupra sașilor și românilor, mulțimea repeșia refrenul său fatal. Și atunci, în aceste momente, în aceste împrejurări s'a decis uniunea, căci, strigând mulțimea, fălfâind steagurile, fluturând pălăriile, bătând în palmi și zuruind săbăile, a strigat ca din trăznet: „Uniune, uniune sau moarte!“

Și atunci, în acest moment turburător și amenințător, un deputat maghiar, uitându-și de demnitatea sa de matur (!) legislator, a sosit la fereastra salei ce da la stradă și de-acolo a sbierat la mulțimea aglomerată pe străde: „Uniunea e făcută!“ Și mulțimea, atât în sală, cât și afară pe trepte, pe sub poartă, pe străde, de nou a erupt în refrenul fără încetare de: „Uniune, uniune!“ Și tot atunci, în acel moment de frenezie sălbatecă, un alt deputat maghiar sare în mijlocul salei, aleargă la biroul președintelui și împlântă acolo un stindard maghiar cu inscripțiunea: „Uniune“. Sgomotul era înfricoșător; și acum nu se mai știa cari sunt deputații, care este auditoriul, unde începe și unde termină incinta în care *nemo, nisi membra dietae admittantur?* Era un haos, un sbieret, o turbare — și dieta nici la început, cu atât mai puțin acum putea să semene a sală de consultare matură și liberă; era o unduire viforoasă, o îmbulzeală, un mers și un venit neîncet și țipete continue.

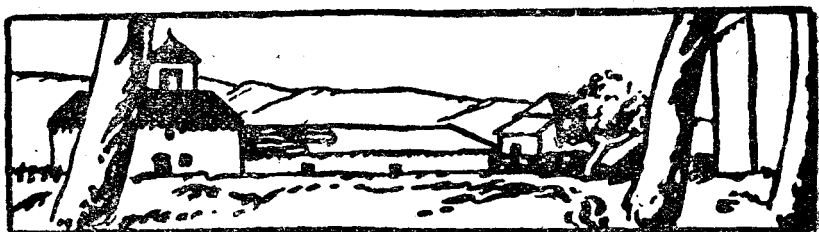
Mulțimea depe stradă strigă să vadă pe deputatul sas Schmidt și pe episcopul român Leményi: și-i luară din sală și-i duseră în spate la poarta *redoute*-ului, înaintea tumultului sbierător, și le pușeră în mână stindard maghiar cu inscripțiunea maghiară: „*Unió vagy halál!*“ (Uniune sau moarte). Și bieții bătrâni, cu moartea asupra capului lor, au trebuit să vorbească la gloata furibundă, după placul ei.

Deputații toși, staturile și ordurile, au părăsit sala; mulțimea, după ei, cu stindardele de le luaseră din sală; și ședința s'a ridicat.

Și uniunea astfel s'a făcut; ea astfel s'a proclamat; astfel s'a enunțat.

Toate cu ochii mei le-am văzut; toate cu urechile mele le-am auzit! Jur pe ele!

IOSIF HODOȘ

Cronica politicei externe

— Dictatura regelui Alexandru —

În ultimul timp s'a încins o vie polemică în presa noastră în jurul eventualității unui cabinet de personalități, care să guverneze țara fără Parlament, așa cum, de un an și jumătate, funcționează în Jugoslavia dictatura personală a regelui Alexandru. Ideia, lansată de câteva organe independente, este combătută de toate ziarele de partid, ceea ce nu ne împiedică însă să recunoaștem, că în Italia, în Turcia și în Jugoslavia, dictatura a dat roade bune.

Dacă acest adevăr este contestat pe nedrept de presa democratică în ce privește Italia, în privința Turciei nu se aude nici un glas discordant, pentru că foarte greu s'ar putea critica un regim, care în scurtul timp de când există a făcut adevărate minuni. Întronat într'un moment când Turcia se găsea pe pragul dezastrului, regimul lui Kemal a reurtat mai întâi o victorie decisivă contra Greciei, liberând Smirna și alte părți din Asia Mică de sub ocupație și, după încheierea păcii, a muncit din greu și temeinic pentru transformarea statului semi-barbar într'unul de civilizație europeană. Toți martorii oculari, cari au avut ocazie să viziteze Turcia în ultimul timp, sunt de acord că progresele realizate pe toate tărâmurile sunt uriașe, și că republica condusă de Kemal sub formă dictatorială se găsește pe cea mai bună cale de a deveni un stat civilizată.

Cum stau lucrurile însă în Jugoslavia? Deși în țara vecină și aliată nouă dictatura este de dată recentă, fiind instituită de rege abia la 6 Ianuarie 1929, totuș se poate spune de pe acum, că situația s'a ameliorat mult din toate punctele de vedere.

Cauzele pentru care regele Alexandru s'a văzut silit să renunțe la concursul partidelor politice se cunosc. Cearta dintre acestea nu împiedica numai propășirea țării, ci o amenința în însăși existența.

ei, și lipsind posibilitatea de înțelegere între ele, regele a luat în mână sa energetică frânele conducerii, încredințând administrarea diferitelor departamente unor oameni încercați, luându-i chiar din sânul diferitelor grupări politice. Partidele însă le-a desființat, interzicându-le orice activitate.

Noul guvern, liberat de tirania clientelei politice, a putut să lucreze, sub controlul direct al suveranului, în toată voia pentru restabilirea armoniei între provincii și reformarea întregii vieți publice și administrative. A făcut „tabula rasa“ cu trecutul, creiând metode cu totul noi, reconstituind cadrele administrative, asanând finanțele publice și punând în valoare enormele bogății ale țării.

Legea dela 3 Octombrie 1929 asupra noii denumiri a regatului, reforma administrativă care împarte țara în nouă banovine, regulamentele și decretul organice destinate să asigure funcționarea normală a întregului aparat de stat regenerat conform noilor directive anunțate de rege în manifestul său dela 6 Ianuarie, pot fi considerate ca bazele unui edificiu nou, pe care guvernul Jifkovići se silește să-l consolideze.

* * * Dr. Sabin

Continuând pe calea reformelor, guvernul a decretat de curând crearea unor diete ale banovinelor, ceea ce a dat prilej să se svonască, mai ales în străinătate, că în curând se va reveni la regimul parlamentar, contribuind la întărirea svonului și intrarea în guvern a câtorva membri marcanti din fostul partid țărănesc croat.

În realitate însă, regele Alexandru nu consideră că a venit timpul să revie la vechiul sistem, pentru că opera sa nu este încă consolidată. De aceea, pentru a pune capăt acestor svonuri, guvernul a publicat de curând o declarație formală, în care expune pe larg intențiile sale.

Crearea dietelor banovinelor — spune comunicatul — nu poate fi considerată ca o etapă spre un regim parlamentar. Guvernul n'arvrut decât să completeze aparatul administrativ al acestor unități chemate să aibă o viață autonomă. Acesta este sensul reformei, care alătură banului un consiliu consultativ, fără ca noul organism să aibe dreptul sau posibilitatea să se amestece în afacerile publice și să-și impună voința.

Dar, comunicatul lămurește și chestiunea partidelor politice. El spune clar, că principiul fundamental al regimului de dictatură regală exclude „a priori“ participarea partidelor politice la conducerea treburilor țării. Partidele nu mai există. Ele au pierdut dreptul la existență și nu vor mai putea nicicând să apară sub vechea lor formă, fiindcă au dovedit incapacitatea lor.

Condamnarea aceasta categorică a partidelor politice a fost de altfel bine primită de marele public, sătul de turburările vieții parlamentare din trecut. Sentința este fără apel și a fost formulată la adresa politicianilor, cari așteaptă în culise să se urce din nou pe scena fostei lor activități.

Comunicatul amintește apoi, că regele numește pe miniștri, cărora le deleagă o parte din puterea pe care o exercită. Miniștrii intră în guvern, nu ca reprezentanți ai unui grup politic, ci ca simpli particulari, cari pun în serviciul ideii naționale iugoslave cunoștințele și autoritatea personală de care dispun.

Impărțirea administrativă în nouă banovine este deasemenea declarată drept definitivă. Administrarea acestor unități va trebui să fie desfășurată în întregul ei, pentru ca banovinele să devie cât de curând capabile să-și îndeplinească misiunea în domeniul administrativ și economic. Sistemul comunal actual va fi menținut atât cât va fi necesar. Va trebui, totuși, să se introducă în adunările comunale modificări, care se impun, pentru a pregăti un sistem comunal modern.

Terminând, comunicatul precizează, că dezvoltarea „sokolilor” formează de acum înainte parte integrantă din programul guvernului, care trebuie să fie aplicat cu toată amploarea.

* * *

Am redat pe scurt conținutul declarației guvernamentale exprimând voința hotărâtă, că regimul dictatorial va fi menținut. Regele și guvernul nu întrevăd încă posibilitatea unei schimbări de regim, în primul rând pentru că rezultatele obținute în toate domeniile, financiar, economic, religios, administrativ și cultural autoriză cele mai bune speranțe pentru viitor.

Regele crede, că o revenire prematură la vechiul sistem ar putea să compromită opera începută, și își bazează hotărârea de a păstra în mâinile sale conducerea statului și pe opinia publică, care vede cu mulțumire progresele ce s'au făcut. Aceasta este de altfel cea mai bună justificare a gestului făcut la 6 Ianuarie 1929 de regele Alexandru, iar mulțumirea generală, care domnește în țară cu toată criza economică cauzată de scăderea catastrofală a prețurilor la cereale, dovedește că dictatura este în asentimentul general; că n'a fost un gest pripit al regelui, ci a luat naștere dintr'o inexorabilă necesitate.

V. P. R.

Cronica politiceii interne

Lichidarea

N'am fost profeii mincinoși. Prevederile nu ne-au înșelat. Guvernul dlui Iuliu Maniu s'a dus.

O cărmuire imorală, căci a răsărit din cea mai nerușinată escrocherie; incapabilă, căci a împins țara la dezastru; fără revenire, căci lovitura de grație i-a dat-o propria sa neputință, se descompune. Nimeni n'o regretă, în afară de mica ceată a îmbuibaiților pricopsiți pe ruinele sărăciei generale. Nimeni n'a sărit în ajutor, pentru a-i mai prelungi mizerabila agonie. E o lichidare în plină debandadă, ca la un faliment unde fiecare încearcă să mai salveze ce se poate.

Să stabilim în câteva cuvinte bilanțul acestei aventuri.

Vom începe cu o constatare, care nu mai suferă nicio controversă. Cariera politică a dlui Iuliu Maniu se poate socoti încheiată. Omul acesta lemnos, lipsit de orice relief intelectual, insinuant ca o monedă falsă și zăbavnic ca un hermafrodit, gol de idei, văduv de talent, incapabil de un avânt sincer, de o pornire spontană, departe cu o sută de poște de orice însușire sau cusur românesc, cu șerpuirile sale politicoase de manechin fabricat la vechia școală politică maghiară, și-a închipuit, că va reuși să stăpânească o viforoasă mișcare populară, folosind mărunte șiretlicuri advocățești și o rudimentară fățarnicie provincială: săbii de carton și scut de finichea, într'o luptă de răscolire a pațimelor, care cerea, dacă nu o credință fanatică, cel puțin un temperament vulcanic de tribun inspirat... Din cutia de rezonanță a pieptului său de pasăre domestică, dl Iuliu Maniu n'a fost în stare să scoată strigătul cel mare în mijlocul furtunii. La braț cu pertractările sale, nu era sortit să cadă pe baricadă. Sterp ca

orice eunuc fără sex, n'a fecundat pe culmile puterii nicio idee, nicio simjire, nicio faptă.

Şeful partidului naţional-ţărănesc, purtat până pe creasta valurilor de capriciul unui curent efemer, se reîntoarce, turtit şi demascat, în nimicul de unde ar fi fost firesc că nu iasă niciodată. A apărut o clipă în bătaia luminii, arătându-şi întristătoarea goliciune, apoi s'a cufundat iremediabil, în beznă. Istoria politicei româneşti, dacă va căuta vreodată să explice cariera paradoxală a acestei ridicole medio-crităţi, care era gata să dea ţara de râpă, va păstra, cel mult, amintirea unui vis urât dintr'o perioadă critică de febră regionalistă. Noi, care am combătut fără răgaz ereziile primejdioase ivite în viaţa Ardealului de după 1918, ne dăm seama mai bine decât oricine, că d. Iuliu Maniu, falitul fraudulos de astăzi, n'a fost decât exploataorul interesat al unei absurde legende lansate în favoarea sa. Fostul client al băncii „Patria“ din Blaj n'a izbutit să facă figură de creator, nici pe ţărâmurile blestemate ale greşelii. Dacă ar fi plămădit din sângele său o mare eroare, şi dacă ar fi ştiut s'o însufleţească cu fanatismul unui schismatic, dl Iuliu Maniu ar fi izbutit, cel puţin, să cadă frumos. Dar aşa, cu bagajul său sarăcuţ, caraghios ca un balon desumflat, dl Iuliu Maniu are un sfârşit grotesc de farsă. Nu s'a prăbuşit, — s'a pleoştit!

Cei mai desgustaţi sunt chiar amicii săi din partid. De aceea, odată cu falimentul guvernării naţional-ţărăniste, asistăm şi la o lichidare între tovarăşii de ieri. Acest desnodământ era tot atât de inevitabil. Martore ne sunt paginile *Ţării Noastre*, că l'am prevăzut. Căsnicia politică, încheiată după atâtea logodne stricate şi ezitări repetate, nu putea să dureze. Ramura ţărănistă, pusă dintru început într'o situaţie de inferioritate nemeritată, s'a prefăcut că se îndoaie sub povara supremaţiei comitetului de-o sută dela Cluj, pentruca, la momentul potrivit, să fâşnească întocmai ca un arc încordat, plesnind peste bot pe abilul domn preşedinte, tocmai atunci când acesta se socotea mai stăpân decât oricând peste docilii săi colaboratori. Atât numai, că praştia rustică a dlui Ion Mihalache n'a doborât un Goliath înarmat cu măciucă, ci o biată marionetă pusă să joace un rol peste puterile ei...

Sucesiunea

Criza ministerială, în care ne găsim astăzi, are două feţe distincte. Guvernul dlui Iuliu Maniu s'a dus. Dar ce va veni în loc?

Moştenirea, fără îndoială, se întâmplă să fie dintre cele mai grele. Mult mai grea decât aceea, pe care d. Iuliu Maniu însuş a primit-o (cu atâta senină inconştienţă), acum aproape doi ani, fiindcă de atunci încoace o serie de mijloace, mulţumită cărora s'ar fi putut îndrepta situaţia noastră financiară, au fost epuizate fără folos. Imprumutul extern, concesiunile acordate capitaliştilor străini, surplusul de impozite, sunt câteva dintre acestea.

Va reuși un alt guvern național-țărănist, subț presidenția unui alt *leader* al actualelor majorități parlamentare, să realizeze ceea ce nici măcar n'a fost capabil să înceapă având în frunte pe d. Iuliu Maniu? Cine-i omul providențial, care să schimbe dela o zi la altă programul zăpăcit și metodele nenorocite ale unui partid, păstrând, totuș, aceiași oameni, cu aceleași apucături, cu aceleași năravuri? Căci, să fim bine înțeleși, fenomenul Iuliu Maniu n'a fost o *pricină* a boalei, ci numai *un simptom* al ei.

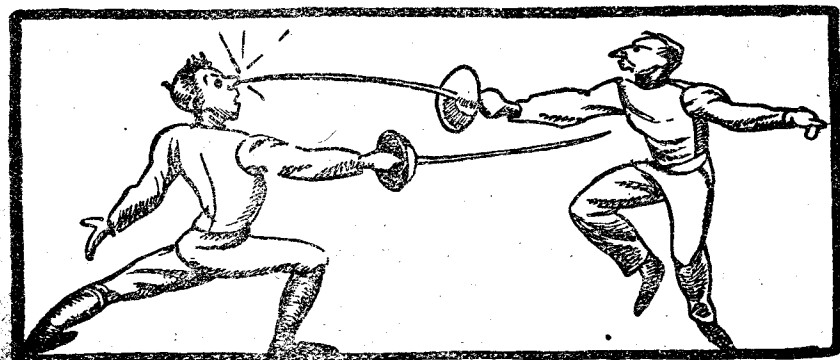
Partidul național-țărănesc, scuturat de figuri, cu otrava în sânge, are nevoie de o lungă cură de însănătoșire. Va trebui să treacă o bună bucată de vreme până ce să se înfățișeze într'o piele nouă.

Atunci? Care-i soluția? În ceea ce privește, am spus-o în alătea rânduri: E soluția cea mai simplă. Rechemarea la cârmă a Mareșalului Averescu, singurul om de guvernământ încercat, care, cu înșușirile sale de organizator, cu sângele său rece în fața primejdiei, cu prestigiul autorității sale necontestate, mai poate să pună ordine în gospodăria răvășită a României-întregite. S'ar zice, că criza ministerială va fi de mai lungă durată. Cu cât se va prelungi mai mult, cu atât misiunea regimului viitor devine mai grea.

A. H.

P. S. In ultimul moment ne-a venit știrea tentativei unui guvern prezidat de d-l Gh. Mironescu. E o formală tranzitorie, care nu modifică nimic din constatările de mai sus. Dimpotrivă, le întărește.

GAZETA RIMATĂ

Parabola capului *)

BCU Cluj / Central University of Cluj

D. Iuliu Maniu va fi decapitat
de propriul său partid.

Ziarele.

Trăia odată într'o țară,
In altă vreme legendară,
Precum ne-a spus nu știu ce scrib,
Trăia'n huzur un șef de trib.
Avea, în jur, voinici o sută,
Și'n cortul său, țesut din iută,
De câteori dădea de greu
Făcea (pe loc) un expozeu...

In cerc intim sau la paradă,
Ședea mereu pe=aceeaș ladă,
Și'n țară nimeni nu știa
Ce e în ea, că nu spunea...
Credeau cățiva că=i o comoară,
Că=s arme'ntrinsa, ce omoară; —
Dar într'o noapte, un pitic
Văzu că nu=i în ea nimic.

*) Din: „Antologia Regionalistă”, publicată de Alex. Hodoș.

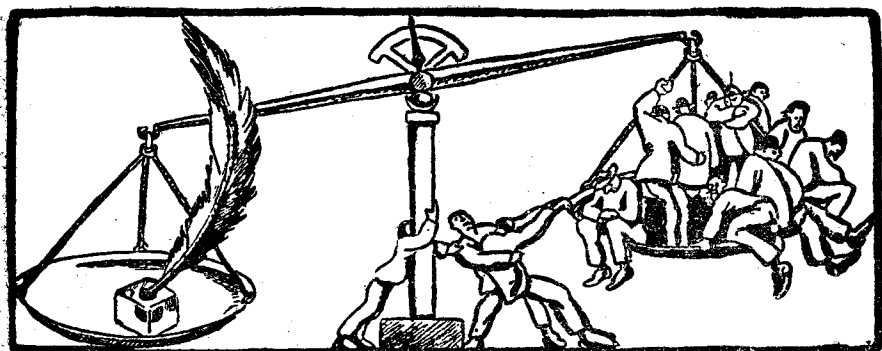
Atunci, în chip îngrozitor,
În sânul bunului popor
Se 'ntinse-o strașnică răscoală
Pentru un ciot de ladă goală.
„Am fost trădați! Am fost mințiți!
„Și înșelați! Și păcăliți!“
(Striga în cor întreaga țară,
Punând concluzia): — „Să piară!“

Iar șeful se ascunse 'n cort,
Mai puțin viu și mai mult mort,
Făcând cu mânilor viteze
Un semn, că vrea să pertracteze
Dar totul fuse în zadar,
Căci un enorm harap murdar,
(Se vede treaba, chiar casapul)
Intră la el, să-i taie capul...

Și ce credeți că s'a'ntâmplat?
Că șeful fu decapitat?
Vă înșelați copii, amarnic,
Osânda s'a rostit zadarnic,
O ultimă descoperire
Stârni o strașnică uimire,
Căci s'a întors acel casap,
Spunând că șeful, n'avea cap...

ION CĂMAȘE-LUNGĂ

— Ajutor de găde —

ÎNSEMNĂRI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Guvernul și partidul. — Sfârșitul lamentabil al carierii dlui Iuliu Maniu, mărturisind sincer, nu ne emoționează de loc. Am reușit să privim acest faliment fără nicio tresărire a inimii, cu o cruzime feroce, pentru care cerem dinainte toate scuzele noastre temperamentelor sensibile.

Integrându-se, totuși, cu sânge rece, un atât de firesc sfârșit de carieră, trebuie să recunoaștem că soarta bietului nostru adversar se arată mai tristă decât cum ne-am fi închipuit. Firesc ar fi fost, ca, odată cu retragerea dela putere a d-lui Iuliu Maniu, să se producă o solidarizare completă a partidului cu șeful său. Împreună la bine, împreună la rău, așa s'ar fi convenit să fie. Dar nu. Din toate manifestările de până acum, reiese că majoritatea național-șărănistă nu înțelege să unească destinul său cu acela al primului-ministru de ieri, ci, amăgită de

consimții bucuros să-l lase pe d. Iuliu Maniu să cadă singur.

Această situație umilitoare a fost înțeleasă până și de zierele până mai ieri favorabile dlui Iuliu Maniu. Am spicuit printre coloanele *Adevărului* următoarea glosă caracteristică: — „D. Maniu se află la cel mai greu impas. Rareori un om politic s'a aflat în condiții identice. În mod obișnuit, un șef politic pleacă sau căzut în disgrația Regelui sau respins de Parlament. Dar și într'un caz și într'altul, când pleacă el pleacă și partidul. Excepțiile au fost rare în politica românească. De astădată d. Maniu este pus într'o situație excepțională. Căzut vădit în disgrație, e mai mult decât probabil că va pleca numai d=sa, nu și Parlamentul, adică partidul. D. Maniu pierde astfel o situație excepțională. D=sa pierde nu numai răspunderea conducerii guvernului, ci și răspunderea conducerii partidului. Cine se

îndoiește, n'are decât să vadă ceia ce se petrece, începând de Sâmbătă dimineața, în partid. Rareori un glas de solidarizare cu d. Maniu. De pretutindeni manifestări cari înseamnă că se trage o linie de demarcațiune între șef și partid. Orice s'ar spune, d. Maniu trece printr'un moment extrem de greu*.

Să ne dați voie să protestăm împotriva acestei procedări imorale! Suntem profund revoltați! Cum? Partidul național-țărănesc încearcă să se desolidarizeze de domnul președinte? E cu putință atâta ingraturitate? O asemenea fără de lege s'ar conveni evitată cu orice preț, și dacă partizanii de ieri ai dlui Iuliu Maniu, după ce au fost așezați în slujbe și s'au împărțășit din comisiioane, se arată atât de ingrași, ei bine, ar trebui să fie siliți să se poarte cavalereste.

Să fie trimiși, pachet, după șeful lor, pentru onoarea eticei politice și mântuirea României-întregite!

De ce sunt datori țaranii? — A ajuns un lucru îndeobște cunoscut, că țărănimea noastră, din toate provinciile țării, este îndatorată peste puterile ei, nu atât din cauza capitalului împrumutat, ci mai ales de pe urma dobânzilor urcate, pe care se vede nevoită să le plătească atât băncilor cât și împrumutătorilor particulari.

Cum a ajuns însă țărănimea în această situație precară, când știut este că în primii ani după război, plugarul avea bani, și că, scăzând valuta, reușise să-și achite toate datoriile contractate înainte de 1916? Este vorba, deci, de datorii noi, contractate în ultimii șapte sau opt ani, după împrumutări, și s'ar putea presupune că acești bani împrumutați au fost investiți în exploatarea pământurilor căpătate pe baza reformei agrare, prin cumpărarea de mașini, de unelte, de vite și de semințe selecționate.

O sumară anchetă făcută în toate regiunile țării ne va convinge repede, că țaranul nostru cultivă pământul în mod tot atât de primitiv ca și înainte de război, că n'a

cumpărat mașini, nici unelte agricole, și nici semințe de soi și că prin urmare datoritiile pe care le-a contractat n'au fost investite în exploatarea pământurilor căpătate prin expropriere.

Atunci, de sigur, datoriile sunt consecința firească a anilor răi și a prețurilor scăzute? Așa s'ar putea crede. În realitate, însă, anii de după război n'au fost, din punct de vedere agricol, răi, ci numai mediocri, astfel că țaranul, care își muncește pământul cu cei ai casei, fără a chema în ajutor brațe străine plătite, a putut în acești ani, din care nici unul n'a fost, afară de Basarabia, dezastruos ca anul 1899 sau 1904 de pildă, să facă față tuturor cheltuelilor personale, din produsul pământului și al muncii sale, fără a fi nevoit să se împrumute.

În ce privește prețurile scăzute, nici acestea n'au fost cauza îndatorării țărănimei, din simplu motiv că prețurile au scăzut abia în cursul ultimilor doi ani, în care timp porțile băncilor erau de altfel ermetic închise din cauza crizei generale, iar datoriile țărănești au fost contractate toate, după cum se poate convinge oricine dintr'o căt de superficială cercetare a registrelor băncilor, între anii 1922 și 1928, deci anterior scăderii prețurilor.

Dacă, prin urmare, țaranul n'a fost silit să contracteze datorii din cauza unor recolte rele și nici a prețurilor scăzute, dacă el nu le-a contractat pentru a dobândi capitalul necesar exploatării, atunci căror cauze se datoresc aceste împrumuturi, pe care el azi nu le poate plăti?

Explicația este următoarea: Țaranul nostru, ca orice țaran din orice parte a lumii, este dornic de pământ cât mai mult. Ori cât de mult ar avea, el caută să mai cumpere, fie că are bani, fie că nu. Or, după expropriere, mulți dintre foștii mari proprietari, ne mai găsind conveniență în exploatarea resturilor ce le rămăseseră, le-au scos în vânzare, cei mai mulți pentru a investi prețul recuperat în acțiuni industriale, care

promiteau, pe atunci, un câștig mai mare decât îl oferea exploatarea acestor rămășițe.

De această ocazie au profitat țărani. Încă din anul 1922 și chiar din 1921, după ce s'a votat reforma agrară, au început să cumpere aceste rămășițe, plătindu-le, din ce în ce cu prețuri mai mari.

De unde la început se vindea pogonul cu două și trei mii de lei, el ajunsese să se vândă în anul 1927 chiar cu 30.000 lei, ba în unele părți din Ardeal cu 40 și 50.000, și cum țăranul nu avea foți banii, el găsea nimerit să se împrumute, neținând seamă de preț și de dobânzi exagerate, zicându-și că ori cât ar fi pământul de scump, el îl va putea plăti, față de prețurile urcate cu care se vindeau, în acei ani, cerealele.

A intervenit, însă, pe neașteptate, scăderea prețurilor și țăranul se găsește azi în situația, că nu mai poate plăti din produsul muncii sale, necum capitalul împrumutat, dar nici dobânzile, prea mari pentru puterile lui, prea mari mai ales față de rentabilitatea agriculturii în România.

Di N. Iorga și Ardealul. — Dacă năzbâția, care ne-a căzut sub ochi, ar fi fost ficită de un anonim simbriaș politic, plătit anume ca să latre spre ce nu-i place stăpânului, am fi lăsat-o în plata Domnului, știind că prostia când nu-i și pretențioasă n'are nici un haz. Dar rândurile cu pricina sunt scrise de dl N. Iorga, istoric fecund, șef de partid, propovăduitor de naționalism integral, îndrumător al tinerețului și rector a două Universități. Prin urmare, această năzbâtie nu poate fi ignorată, căci isvorată din pana săltăreață a dlui N. Iorga poate încurca unele minți șovăelnice.

Di N. Iorga, într'un foarte scurt articol din *Neamul Românesc*, comentând manifestul celor 1200 de intelectuali ardeleni, cari se solidarizează cu politica partidului poporului, ajunge la concluzia bizară și foarte puțin savantă, că am fi amenințați de

al doilea guvern ardelenesc, care ar fi al dlui Octavian Goga, și nu al mareșalului Averescu, pe care dl N. Iorga îl desființează c'o simplă trăsătură de condei. Fără să avem pretenția profetiei, putem afirma totuși că dl mareșal Averescu va scăpa viu și neatinș de această catastrofală mârnie a *Neamului Românesc*, (ziar politic în două pagini). În ceea ce privește teama dlui N. Iorga că, odată cu venirea la guvern a partidului poporului va începe o „nouă eră ardeleană“, îl rugăm pe profesicul rector să nu aibă nici o îndoială. Di Oct. Goga n'a făcut și nu va face politică regionalistă, căci numai de asta credem ca se teme dl N. Iorga. Toată activitatea noastră politică stă chezașie în această privință.

Dar, — mare Dumnezeu al *Neamului Românesc*, — poate că dl N. Iorga are de regulat vreo socoteală cu Ardealul întreg. Atunci ne-am topit! În acest caz, chestiunea nu-i pusă savant, — ca să zicem așa, — ci într'o formă de feroce negațiune, cum n'a fost pusă nici odată de nimeni. Moldova, de pildă, n'a fost nici odată acuzată că Lascar Catargiu și Petre Carp au fost primi-miniștri. Ei erau, doar, moldoveni cari nu-și tăgăduiau originea. Și ce ar zice dl N. Iorga, dacă, într'un timp mai îndepărtat, fiind însărcinat să prezideze un guvern, orașul Botoșani ar fi făcut responsabil pentru toată opera dramatică a dlui N. Iorga? Ar fi absurd nu-i așa!

Guvernul partidului poporului a ajuns un guvern al separatismului ardelean? Di Octavian Goga a devenit mîncător de regățeni? Poate dovedi aceste afirmații savantul nostru, istoric? Evident că nu. Sau poate fi acuzat Ardealul întreg pentru greșelile de guvernare ale dlui Iuliu Maniu? Să fim serioși.

D. N. Iorga are un nou bâzdâc, și cum dsa este un intelectual, bâzdâcul, e și el intelectual, dar tot bâzdâc rămâne, prin urmare nu poate fi luat în serios.

Unul care lipsea. — Nu se putea, ca înălăturarea guvernului dlui Iuliu Maniu să nu-l surprindă pe d. I. Lugojanu în străinătate, căci fostul subsecretar de stat, cu aripioare la glesne ca zeul Mercur, a fost, dela începutul carierei sale politice, într-o continuă călătorie circulară, pe banii țării, se'njelege. Avizat în ultimul moment de o telegramă a ușierului dela prezidenția Consiliului, d. I. Lugojanu n'a avut timpul material să ajungă acasă înainte de a se produce desnodământul fatal. Cu mare durere a văzut pe vameșii dela Curtici căutându-i prin geamantane, ca oricărei alte persoane particulare. Oricât de repede a mers „Orient-Expressul“, d. I. Lugojanu a trecut prin gara Sinaia tocmai în momentul când d. Iuliu Maniu, proaspăt demisionat, se întorcea dela castelul Pelisor și se pregătea să ia trenul spre București. Zădarnic s'a rugat domnul președinte: — „Majestate, să mai așteptăm două zile, până se întoarce prietenul meu Lugojanu, nu pot să iau o hotărâre fără avizul său“. Argumentul n'a fost luat în seamă și evenimentul s'a produs.

Guvernul dlui Iuliu Maniu a căzut în lipsă dlui I. Lugojanu. Iată amănuntul cel mai important, pe care ziarele nu l'au relevat.

Despre evrei. — Rabinul Moritz Liber a publicat în *Revue de Paris* un studiu asupra evreilor, constatând că judaismul modern este un produs al *emancipării intelectuale* inaugurată de Moise Mendelsohn și al *emancipării politice*, proclamată de revoluția franceză.

Evreii de azi sunt împărțiți în două ramuri. Una, mai numeroasă, a orientalilor, sau blocul „Askenazim“, și alta a spaniolilor, sau blocul „Sefardim“. Această despărțire s'a produs la sfârșitul evului mediu, când persecuțiile vremii au gonit pe evreii din țările Europei centrale în Polonia și pe cei din Spania în sud-estul Europei și în Asia-Mică. Cei dintâi sunt

evreii numiți azi polonezi sau galițieni „*polacii*“ cum li-se zice în Franța. Ceilalți, spaniolii, așezați în deosebi în țările udate de Marea Mediterană, mai reduși la număr, sunt mai culți. Ei au fost cei dintâi cari s'au emancipat și s'au rânduie în fruntea judaismului modern. Această minoritate n'ar fi putut însă să se menție — pretinde Moritz Liber — dacă n'ar fi primit mereu întâriri din Polonia și din Rusia.

Cei dintâi evrei cari au fost declarați cetățeni liberi au fost aceia din Alsacia și din Lorena. Aceasta s'a întâmplat la 27 Septembrie 1791. Evreii din Germania au câștigat drepturile de cetățenie în trei etape succesive la 1830, 1848, 1871, însă de fapt nu se bucură de toate drepturile civile decât dela 1918.

Numărul evreilor este azi de 295000 în Engliera, 175000 în Franța, 615000 în Germania, 21000 în Elveția, 160000 în Olanda, 15000 în Luxemburg, 100000 în Italia, 3½ milioane în Statele Unite, din cari aproape două milioane în New-York, cel mai evreiesc oraș din lume. În Canada sunt 125000, în Argentina 100000, în Brazilia 300000, în Africa de Sud 60000, și în Australia 20000. Mai numeroși sunt evreii din țările orientale. În Rusia numărul lor se ridică la aproape trei milioane, în Polonia trec de această cifră, în România sunt 900000, în Țările Baltice un sfert de milion, în Cehoslovacia 400000, în Austria 300000 și în Palestina abia 150000. Câți sunt în Ungaria nu știe nici Moritz Liber, pentrucă acolo statistica îi trece drept unguri. Noi însă îi evaluăm cel puțin la o jumătate de milion, pentrucă numai în Budapesta trăesc, după statistici mai vechi, 350000. Dar în restul țării?

În total ar fi în toată lumea 17 milioane de evrei. Cât privește situația actuală a judaismului, rabinul n'o consideră favorabilă, fiindcă nu posedă o veritabilă organizație bisericască, ai cărei șefi să aibă mai multă cultură generală în Europa orientală și mai multă cultură evreiască în Occident.

O criză gravă rezultă pentru unitatea judaismului din așa numitul „judaism național”, care se afirmă prin imitarea altor naționalități „redeșteptate” în unele țări, unde evreii constituie importante minorități. Se pune, deci, chestiunea: Evreii constituie o religie sau o națiune? S'a propus reconstituirea națiunii evreiești în Palestina, însă teoreticienii susțin că judaismul poate să se desvolte împrăștiat în lume, cunoscând o autonomie, sub titlul de minoritate, în cadrul statelor.

Rabinul Moritz Liber afirmă că, dacă o asemenea formă a judaismului s'ar impune, el ar risca să se divizeze în două, de o parte *evreii de confesie*, integrați în naționalitățile respective, de alta *evreii de naționalitate*, grupați în state alogene sau reconstituiți în Palestina. — „Palestina — scrie Moritz Liber — n'ar ajunge ca să restabilească unitatea judaismului și Ierusalimul, cetatea păcii, ar risca să simbolizeze cea mai gravă dintre schisme”. El conchide că judaismul, conștient de valoarea sa, n'a spus încă ultimul său cuvânt și că va putea să-și arate vitalitatea, colaborând cu demnitate la opera de civilizație omenească.

In robia minciunii. — Ieșit acum aproape doi ani din pântecul puhav al minciunii, guvernul dlui Iuliu Maniu trebuia să-și sfârșească zilele într'o atmosferă de fâjârnicie și mistificare a adevărului. Până în ultimul moment, comunicatele fostului prim ministru de tristă memorie au încercat să desmintă realitatea pe care o vedeau toți. În gazetele apărute Duminică dimineața s'a publicat cu litere vizibile această înștiințare solemnă a prezidenției Consiliului: — „Zvonurile despre demisia guvernului nu corăspund adevărului. Tot

astfel nu-și adevărat că ar exista neînțelegeri între membrii guvernului”.

Mai categoric nici că se poate! Totuși, a doua zi, Luni, dl Iuliu Maniu s'a dus la Sinaia să-și prezinte demisia guvernului, iar în sânul partidului național-tărănist a început teribila răfuială, cu acuzații reciproce de intrigă și de necinste. Rareori o desmințire s'a confirmat mai pe deplin!

După concedierea dlui Iuliu Maniu, aceeaș poveste. Din nou s'a încercat să se arunce praf în ochii lumii, născocindu-se pretexte onorabile, menite să ascundă o rușinoasă derută. Un alt comunicat pornit dela prezidenția Consiliului a anunțat, că: „schimbarea de guvern nu se produce din motive politice, ci din motive pur personale, dată fiind starea suferindă a președintelui”, care „de mai multă vreme a cerut să fie absolvit de însărcinarea ce o are”.

Iată, deci, un șef de guvern, care în repetate rânduri și-a exprimat dorința de a se retrage din motive de sănătate, dar care, cu 24 ore înainte de a-și da demisia, desminte acest fapt cu o foarte validă energie! Nu vi se pare curios? Nu... Fiindcă știți cu toții cum s'au petrecut lucrurile. Știți, că dacă dl Iuliu Maniu ar fi avut nevoie de un concediu pentru căutarea sănătății l'ar fi putut obține în cursul vacanței trecute, când, slavă Domnului, ex-premierul României nu s'a prea întrecut cu munca. Știți, cu alte cuvinte, că dl Iuliu Maniu a fost silit să plece, din pricina flagrantei sale incapacități, care era cât pe-aci să prăpădească țara.

Dar, dacă-i așa, pe cine vrea să mă înșele dl Iuliu Maniu? Nu simte, cădulceaga sa prefăcătorie nu mai prinde? Nu vede, că nu-l mai crede oimeni?

Citiți volumul: „PRECURSORI” de Octavian Goga